

La Stiva da morts sper la baselgia a Vrin ei in dils objects ils pli enconuscents digl architect indigen.

Ils materials indigens han prioritad tier la construziun dils objects digl architect renconuschiu.

«La concentraziun dat forza»

Premi da cultura grischun pigl architect Gion A. Caminada da Vrin

DA GIUSEP VENZIN / ANR

Oz retscheiva igl architect Gion A. Caminada da Vrin il Premi da cultura dil cantun Grischun. Pigl um da 54 onns mutta quei ina honur extraordinaria: «Perquei ch'igl ei in premi da cultura e buc in premi d'architectura. Ed igl ei in premi dalla regiun per la regiun.» Igl architect cun biro a Vrin ei professer alla Scola aulta tecnica (ETH). El numna sesez in architect che survecha alla societad. «Igl architect stotschentar il carstgaun e la cultura el center dallas ponderaziuns.» Ils extrems ein buca tenor il gust digl architect renconuschiu. «Il plaid innovaziun ei in sgarscheivel plaid. Nus tscherchein maletgs, mo quels van gleiti alla fin. L'innovaziun ei pil pli enzatgei gagliard ch'ins vegn buca da tener sut controlla.» *Gion A. Caminada* preferescha las nianzas che fan la differenza, preferescha il concentratu e numna il marcau talian Pisa in bien exemplu dall'architectura concentrada: «La concentraziun dat forza. Per scaffir differenzas drovi in cert quantum dil medem. Ils baghetgs ein bunamein tuttina e dattan l'identitat che dat la forza.» Igl architect numna era la cadeina da curals sco exemplu. «La pli biala cadeina ha curals semegliants.» Ei dat denton era excepziuns, dat extrems che han sia muttada e Gion A. Caminada numna la baselgia in da quels extrems: «Ella ha ina autra impurtonza el vitg e duei era sediferenziar dils auters baghetgs.» Igl archi-

tect vul sviluppar ils objects tenor lur muntada enteifer il viver dalla societad.

Ina metoda e buc in stil

Gion A. Caminada scafflescha loghens e renunzia al spitachel architectonic. A caschun da siu plaid d'entrada all'ETH ha el constatau: «Viver, patertgar bagheggiar san ins buca sparter.» La veta el mund pign entadem la Lumnezia hagi formau el. A Turitg ha igl architect da Vrin l'obligaziun da formar ils students d'architectura. «Jeu muossel buc in stil da bagheggiar, mobein ina metoda.» E Gion A. Caminada muossa la forza dil liug che pretenda digl architect giuven sensibilitad, intellectualitat e vesta virtuala. «Senti la forza dil liug, ils potenzials per il niev, senti era quei ch'ins vesa buc e sviluppei lu il baghetgs ei siu cussegli als architects digl avegnir. Plinavon giavischia el ch'cls architects realiseschien in object che biars el liug sappien profitar da quel. Cun quei manegia il pertader dil premi da cultura buca sulet ils possessurs, mobein il generaless. «Igl architect astga buca haver in maletgs digl object avon ch'el enconuscha il liug. El sto capir il cuntegn dil liug e sviluppar ina idea concentrada sil liug.» Quei munti era la concentraziun dil material disponibl. En siu agen vitg ha Gion A. Caminada realizau ina part da sias finamiras. Avon in onn ha Vrin retschiert il Premi europeic pil svilup integral e persistent. Vrin ei daventau in center dall'architectura. Ils baghetgs digl architect indigen dattan buc adina en egl. Quei ei intenziun.

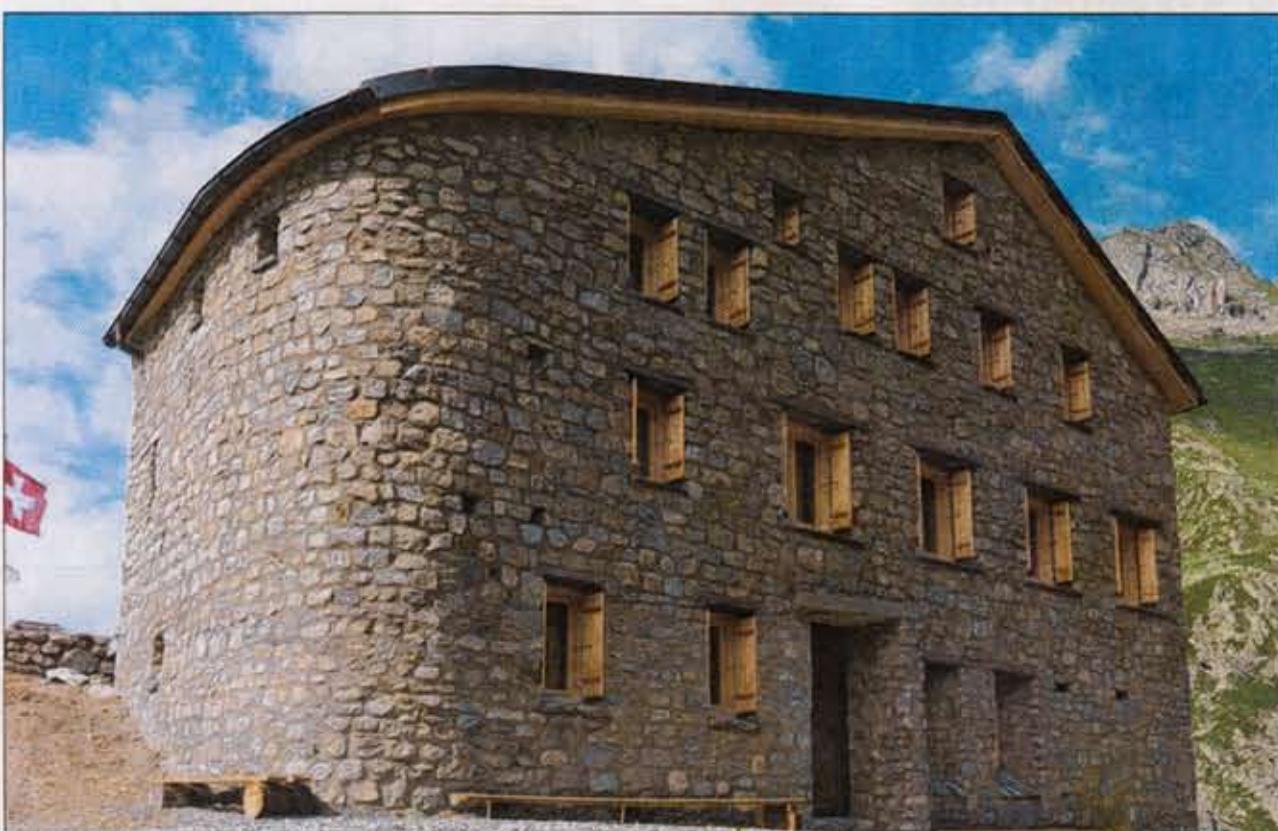
Scaffir loghens

Il professer d'architectura s'engascha buca politic. Politics ei denton siu patertgar ed era sia lavur ei politica. «Scaffir loghens» ei buca sulet ina disciplina dall'architectura. Gion A. Caminada numna ei ina mischeida denter scienzia, politica, economia ed ecologia. «Nus astgein buca sesviluppar mo en ina direcziun», fa el attent e numna in exemplu actual: «En Lumnezia vegni risdau actualmein cuntravers d'ina cuntrada turistica e d'ina cuntrada d'implonts ero-electrics. Jeu vi in spazi da viver d'auta qualitat.» Enteifer quel stoppien ils interess esser reparti, naven d'in svilup turistic tier implonts d'energia ed auters. Ins mein savens ina discussiun pro e contra. Quei scaffleschi preits. «Ins sto plitost definir ina maxima ch'ins giavischia e lu intercurris pussevladads da realisar quella.»

«L'architectura ei in tema medial», coneda igl architect premiau. Ils architects stars leventien igl interess e quei hagi duas varts. Pli bugen ch'in architect star vul Gion A. Caminada esser in architect autonom. «Esser perschuadius da contonscher igl ideal», numna el igl impuls, ei denton perschuadius ch'ins hagi disgiu cartent da haver contonschiu igl ideal. «Giacometti ha adina giu la speranza da formar la figura idealia ed igl ei ord sia vesta buca reussiu. Igl impuls ha denton schau nescher in scheni.» Era Gion A. Caminada ha meinsvart dubis. «Sch'ins ha dubis, lavuran ins vid sesez. Ils dubis ein in partenari dalla veta.» Ed el mida tiel lungat tudestg: «Zweifeln, aber nicht verzweifeln.»

L'Ustria Steila a Siat ei in dils projects novs digl architect da Vrin.

La camona dil Terri cun crappa dil contuorn ei punct da partenza per biars visitaders dalla Greina.

Ina tuor creada da Gion A. Caminada duei embellir il delta della Reuss.